

Державна фіскальна служба України
Національний університет ДПС України

**МІЖНАРОДНИЙ ЮРИДИЧНИЙ ВІСНИК:
ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ**

Заснований у червні 2014 р.

За редакцією д.ю.н., професора П. В. Цимбала

Випуск 1 (3) 2016

Стаскевич Г. С. Історія розвитку законодавства щодо розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з дорожньо-транспортними пригодами	128
Товтин С. В. Нетрадиційні способи застосування спеціальних знань під час розслідування сексуальних вбивств	135
Томін Е. Є. Співвідношення ознак правопорушення та кримінального процесуального порушення у різних видах юридичної відповідальності	141
Шикоряк М. М. Тактика огляду місця події при розслідуванні корисливих насильницьких злочинів, вчинених іноземцями	147
Заверховський О. Криміналістична характеристика контрабанди, вчиненої в зоні проведення антитерористичної операції	154
<i>Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право</i>	
Яцик Т. П., Дробязко К. М. Кримінальне право як наука: методологічні аспекти	161
Коренюк А. А. Зарубіжний досвід співпраці органів пробації з релігійними організаціями у сфері запобігання рецидивним злочинам неповнолітніх	167
<i>Цивільне право і процес; трудове право</i>	
Білоус З. В. Система деліктів, що посягають на соціально-трудова права громадян	173
Бурка А. В. Правовий статус учасників антитерористичної операції та гарантії їх соціального захисту	179
<i>Судоустрій, прокуратура та адвокатура</i>	
Кимлик Р. В., Плісневич А. А. Особливості правового статусу Генерального прокурора України	187
Кимлик Н. В., Попович А. С. Використання досвіду Грузії в реформуванні прокуратури України	193
Омельчук Л. В., Клітинська А. Р. Європейський досвід організації органів прокуратури	199
<i>Теорія та історія держави і права, міжнародне право</i>	
Шевченко А. Є. Питання методології історії діяльності органів внутрішніх справ України (частина 1)	205
Дей М. О. Управління науковими проектами: особливості написання успішної заявки на грант	212
Калмикова О. С. Правовий статус Європейської комісії проти расизму та нетерпимості	216

УДК 349.3:[364.3:355.1-057.36-057.75](477)

А. В. Бурка,
асистент кафедри
приватного права
юридичного факультету
Чернівецького національного
університету
імені Юрія Федьковича

ПРАВОВИЙ СТАТУС УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ ТА ГАРАНТІЇ ЇХ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Конституцією України закріплено право громадян на соціальний захист, тому створення та гарантування належних умов для достатнього життєвого рівня є першочерговим завданням для кожної держави. У зв'язку із появою в Україні нової категорії громадян-учасників антитерористичної операції – виникла потреба у визначенні особливостей їх правового статусу та рівня соціального захисту. У статті проаналізовано правовий статус учасників АТО, порядок його отримання, систему пільг, прав та обов'язків останніх.

Ключові слова: правовий статус, суб'єктивні права, учасники антитерористичної операції, учасники бойових дій, інваліди війни, учасники війни, пільги, соціальний захист.

Конституцией Украины закреплено право граждан на социальную защиту, поэтому создание и обеспечение надлежащих условий для достаточного жизненного уровня является первоочередной задачей для каждого государства. В связи с появлением в Украине новой категории граждан-участников антитеррористической операции – возникла необходимость у выяснении особенностей их правового статуса и уровня социальной защиты. В статье проанализирован правовой статус участников АТО, порядок его получения, система льгот, прав и обязанностей последних.

Ключевые слова: правовой статус, субъективные права, участники антитеррористической операции, участники боевых действий, инвалиды войны, участники войны, льготы, социальная защита.

Ukraine Constitution enshrines the right of citizens to social protection, so creating and guaranteeing appropriate conditions for a sufficient standard of living is a priority for each country. In connection with the emergence in Ukraine the new category of people-members of the antiterrorist operation – there was a need to define the characteristics of their legal status and social protection. The article analyzes the legal status of participants ATO, order its receipt, the system of benefits, rights and duties of the latter.

Keywords: legal status, subjective rights, antiterrorist operation participants, operations participants disabled veterans, war veterans, privileges, social protection.

«Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком громадян України...» [1, ст. 65]. Якщо до 2014 р. виконання цього обов'язку полягало здебільшого у несенні строкової військової служби, то з квітня 2014 р. ситуація значно змінилася.

13 квітня 2014 р. виконувач обов'язків президента України Олександр Турчинов підписав Указ про початок антитерористичної операції (далі – АТО) із залученням Збройних Сил на сході України. Виконання конституційного обов'язку з цього моменту набуло кардинально іншої форми реалізації, і вже передбачало участь у бойових діях. Це, в свою чергу, слугувало підставою для визначення правового статусу учасника АТО на законодавчому рівні для розроблення належного правового механізму соціального захисту учасників АТО.

Нині дослідження стану соціального захисту учасників АТО є досить актуальним, оскільки виникає багато питань щодо того, кого вважати учасником АТО, якими нормативно-правовими актами визначається їхній правовий статус, на які види соціального захисту, які пільги мають учасники АТО та члени їх сімей та який порядок їх отримання, що має не менш важливе значення.

Метою статті є комплексний науково-прикладний аналіз змісту, особливостей та механізму реалізації правового статусу учасників АТО як суб'єктів соціально-забезпечувальних відносин.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо статусу осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» усіх учасників АТО можна виокремити у такі групи: 1) учасники бойових дій; 2) інваліди війни; 3) учасники війни; 4) особи, на яких поширюється чинність Закону [2, стст. 6–10].

Учасниками бойових дій є: військовослужбовці (резервісти, військово-зобов'язані) та працівники Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України інших, утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах АТО у період її проведення, а також учасники добровольчих формувань, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів.

Основною умовою отримання учасниками добровольчих формувань, які брали участь в АТО, статусу учасників бойових дій є включення зазначених вище формувань до складу утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів.

До інвалідів війни (друга група) належать: а) військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані) військових формувань, утворених відповідно до законів України, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час АТО; б) працівники підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення АТО і стали інвалідами; в) учасники добровольчих формувань, які стали інвалідами; г) особи, які стали інвалідами, перебуваючи у складі добровольчих формувань, і в подальшому не були включені до складу військових формувань та правоохоронних органів, утворених відповідно до законів України, і виконували завдання АТО у взаємодії із військовими формуваннями та правоохоронними органами; д) особи, які добровільно забезпечували (або добровільно залучалися до

забезпечення) проведення АТО (у тому числі здійснювали волонтерську діяльність) і стали інвалідами.

Учасниками війни (третя група) є: працівники підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь у забезпеченні проведення АТО, перебуваючи безпосередньо в районах АТО у період її проведення, у порядку, встановленому законодавством.

Особи, на яких поширюється чинність закону (четверта група): а) сім'ї осіб, які добровільно забезпечували (або добровільно залучалися до забезпечення) проведення АТО (у тому числі здійснювали волонтерську діяльність) та загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час забезпечення проведення АТО; б) сім'ї осіб, які, перебуваючи у складі добровольчих формувань, загинули, померли, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу військових формувань та правоохоронних органів, утворених відповідно до законів України; в) сім'ї осіб, які, перебуваючи у складі добровольчих формувань, що в подальшому не були включені до складу військових формувань та правоохоронних органів, утворених відповідно до законів України, загинули або померли; г) сім'ї військовослужбовців (резервістів, військовозобов'язаних) та працівників військових формувань, утворених відповідно до законів України, які загинули, померли, а також сім'ї працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення АТО та загинули, померли внаслідок поранення.

Підставою для надання особам статусу учасника бойових дій є документи, що підтверджують безпосереднє залучення до виконання завдань АТО в районах її проведення. У Постанові наводиться лише примірний перелік таких документів, тому він не є вичерпним. При цьому документи повинні надаватися командирами (начальниками) військових частин (органів, підрозділів) або іншими керівниками установ, закладів у місячний строк після завершення особами виконання завдань АТО в районах її проведення, тобто місячний строк починає обчислюватися з моменту видання відповідного наказу керівника Антитерористичного центру при СБУ. У випадку, коли місце постійної дислокації військової частини (органу, підрозділу) або установи, закладу розташоване безпосередньо у районі проведення антитерористичної операції, документи уповноваженими особами подаються у місячний строк, що вже починає обчислюватися з моменту зарахування осіб до списків військової частини (органу, підрозділу) або установи, закладу чи призначення їх на відповідні посади.

Документи, що підтверджують участь в АТО, видані зазначеними вище уповноваженими особами, подаються ними також на розгляд комісії, яка вирішує питання про надання статусу учасника бойових дій. У разі неподання до комісії документів, особи, які прагнуть отримати правовий статус учасників бойових дій та мають усі законні для цього підстави, можуть самостійно звернутися до відповідної комісії [3].

Такі комісії можна поділити на дві категорії: а) комісії з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій, що утворюються в Міноборони, МВС, Національній гвардії, СБУ, Службі зовнішньої розвідки, Адміністрації Держприкордонслужби, Адміністрації Держспецтрансслужби, Генеральній прокуратурі України тощо; б) міжвідомчі комісії, які утворюються Державною службою у справах ветеранів війни та учасників АТО та вирішують питання про визнання осіб учасниками бойових дій та виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера, на основі отриманих матеріалів.

Відрізняються зазначені вище комісії тим, що міжвідомча комісія спеціалізується на вирішенні спірних питань, що потребують міжвідомчого врегулювання. Тому до її складу включаються фахівці Міноборони, МВС, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Адміністрації Держприкордонслужби, Адміністрації Держспецтрансслужби, Генеральної прокуратури України, Управління державної охорони, Адміністрації Держспецзв'язку, ДСНС, ДПтС, а за потреби – фахівці інших державних органів та представники громадських організацій.

Порядок надання статусу інваліда війни учасникам АТО визначено в Постанові КМУ від 8 вересня 2015 року № 685 «Про затвердження Порядку надання статусу інваліда війни особам, які отримали інвалідність внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення» [4].

Основною правовою підставою для надання особам статусу інваліда війни є довідка медико-соціальної експертної комісії (далі – МСЕК) про групу та причину інвалідності. Крім довідки, подається ще ряд документів, які залежать від того, до якої «підкатегорії» (згідно із Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту») належить особа. Такими документами можуть бути: витяги з наказів, розпоряджень, посвідчень про відрядження, книг нарядів, матеріалів спеціальних (службових) розслідувань за фактами отримання поранень, клопотання про надання статусу інваліда війни тощо. Рішення про надання статусу інваліда війни приймають органи соціального захисту населення у місячний строк із дня подання документів.

Порядок надання статусу учасника війни визначається Постановою КМУ від 23.09.2015 № 739 «Питання надання статусу учасника війни деяким особам» [5]. Підставою є документи про безпосереднє залучення до виконання завдань АТО в районах її проведення, а також документи про направлення (прибуття) у відрядження для безпосередньої участі в АТО в районах її проведення.

Підставою для надання особам статусу сім'ї, на яку поширюється чинність Закону, можуть бути такі документи: свідоцтво про смерть; клопотання про надання статусу; копії договорів про здійснення волонтерської діяльності; довідка керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України, Генерального штабу Збройних Сил України про виконання добровольчими формуваннями завдань антитерористичної операції; висновок МСЕК тощо [6, п. 4].

За наявності одного із перерахованих вище правових статусів, учасники АТО наділяються правом на різні соціальні пільги та допомоги. Так, Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» закріплено досить широкий перелік пільг, соціальних послуг та допомог учасникам АТО (понад двадцять) [7, ст. 12–15]. Перерахуємо лише ті, що, на нашу думку, є найбільш вагомими, зокрема: 1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення; 2) першочергове безплатне зубопротезування; 3) безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування; 4) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів; 5) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи; 6) переважне право на залишення на роботі при скороченні

чисельності чи штату працівників; 7) першочергове забезпечення житловою площею та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом; 8) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт житлових будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок; 9) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома; 10) знижка плати за користування житлом, за користування комунальними послугами; знижка вартості палива.

Держава також забезпечує учасникам бойових дій та їхнім дітям, у тому числі дітям, які навчаються за денною формою навчання у професійно-технічних та вищих навчальних закладах (до закінчення навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років), державну цільову підтримку для здобуття професійно-технічної та вищої освіти у державних та комунальних навчальних закладах.

Крім того, питання про соціальний захист учасників АТО частково вирішено в інших законах України та підзаконних нормативно-правових актах, основні види соціального захисту в них визначені такі: 1) щомісячна виплата цільової грошової допомоги на прожиття інвалідам війни I групи, інвалідам війни II та III груп, учасникам бойових дій, незалежно від розміру пенсій та надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги та пенсії за особливі заслуги перед Україною [8, ст. 1]; 2) виплата одноразової грошової допомоги військовослужбовцям, які були призвані на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією [9, ст. 9]; 3) право на призначення дострокової пенсії за віком після досягнення чоловіками 55 років, жінками – 50 років та за наявності страхового стажу не менше 25 років для чоловіків і не менше 20 років для жінок [10, ст. 30]; 4) виплата щомісячної державної адресної допомоги до пенсії інвалідам війни та учасникам бойових дій [11]; 5) виплата пенсій пенсіонерам з-поміж військовослужбовців та осіб, які отримують пенсію за Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» у разі призову їх на військову службу під час мобілізації, на особливий період до Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань на час такої служби [10, ст. 2]; 6) виплата членам сімей військовослужбовців, які є непрацездатними та перебували на утриманні загиблого (померлого) годувальника, пенсії у зв'язку із втратою годувальника [10, ст. 29]; 7) присвоєння в порядку заохочення військовослужбовцям (учасникам АТО) чергових військових звань до полковника (капітана 1 рангу) включно незалежно від займаної посади та строків вислуги у відповідному званні [12]; 8) збереження за громадянами України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період на строк до закінчення особливого періоду або до дня фактичної демобілізації робочого місця, середнього заробітку на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування та форм власності [13, ст. 119]; 9) забезпечення постраждалих внаслідок АТО, технічними та іншими засобами реабілітації незалежно від встановлення їм інвалідності на підставі рішень військово-лікарських комісій чи висновків лікарсько-консультативних комісій лікувально-профілактичних закладів [14]; 10) визначено механізм безоплатного забезпечення учасників АТО, які втратили функціональні можливості кінцівок, протезуванням та/або ортезуванням, у вигляді надання їм грошової допомоги внаслідок безготівкового перерахування коштів [15].

У Постанові КМУ «Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві» від 25 грудня 2013 року № 975 зазначено, що одноразова грошова допомога у разі смерті особи виплачується у розмірі 500-кратного прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Розмір же одноразової допомоги у зв'язку з інвалідністю залежить безпосередньо від ступеня інвалідності. Граничний розмір такої одноразової грошової допомоги не повинен перевищувати розміру допомоги у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста. У Постанові також встановлено перелік документів, які необхідно подати для отримання такої допомоги. Виплата одноразової грошової допомоги здійснюється в порядку черговості відповідно до дати подання документів [16].

Крім того, Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо соціального захисту учасників антитерористичної операції» від 18 березня 2015 року № 150 з метою забезпечення вирішення нагальних питань соціального захисту і реабілітації учасників антитерористичної операції передбачено ряд заходів, спрямованих на покращення умов психологічної, медичної та соціальної реабілітації учасників АТО [17]. Одним із таких заходів також є створення центрів допомоги учасникам АТО як допоміжних органів. В Україні такі центри вже створено у Житомирі, Харкові, Одесі, Чернігові, Чернівцях, Києві тощо, але вони ще не функціонують повною мірою, а причина цього – нестача коштів та кваліфікованих спеціалістів.

Враховуючи викладене вище, можемо зробити такі висновки: учасників АТО поділяють на чотири категорії: а) учасники бойових дій; б) інваліди війни; в) учасники війни; г) особи, на яких поширюється чинність закону. Учасники АТО наділяються значними пільгами (безплатне одержання ліків; безплатний проїзд; першочергове забезпечення житловою площею; право на призначення дострокової пенсії; збереження робочого місця; виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі тощо), види та порядок надання яких визначаються як на законодавчому, так і на підзаконному рівні. Проте незважаючи на це на практиці отримати правовий статус учасника АТО, а отже, і відповідний соціальний захист, буває досить непросто у зв'язку із неналагодженим механізмом реалізації правових норм. Ефективне здійснення соціального захисту не лише учасників АТО, а й інших громадян безпосередньо залежить від фінансового благополуччя країни. Тому, враховуючи нинішню економічну ситуацію в Україні, можна припустити, що чимало соціальних пільг, допомог можуть залишитися не здійсненими в обсягах, визначених у нормативно-правових актах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. станом на 15 травня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо статусу осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України: Закон України від 07 квітня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/291-19>.
3. Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в

АТО, забезпеченні її проведення: Постанова КМУ від 20 серпня 2014 року № 413 станом на 26 серпня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/413-2014-п>.

4. Про затвердження Порядку надання статусу інваліда війни особам, які отримали інвалідність внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення: Постанова КМУ від 08 вересня 2015 року № 685 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/685-2015-п>.

5. Питання надання статусу учасника війни деяким іншим особам: Постанова КМУ від 23 вересня 2015 року № 739 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/739-2015-п>.

6. Про затвердження порядку надання статусу особи, на яку поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», деяким категоріям осіб: Постанова КМУ від 23 вересня 2015 року № 740 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248515121>.

7. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 року станом на 5 липня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3551-123>.

8. Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни: Закон України від 16 березня 2004 року станом на 1 січня 2005 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1603-15>.

9. Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20 грудня 1991 р. станом на 5 листопада 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2011-12>.

10. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 9 квітня 1992 року станом на 7 листопада 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2262-12>.

11. Про встановлення щомісячної адресної допомоги до пенсії інвалідам війни та учасникам бойових дій: Постанова КМУ від 28 липня 2010 року № 656 станом на 18 жовтня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/656-2010-п>.

12. Про заохочення військовослужбовців – учасників антитерористичної операції: Указ Президента України від 19 травня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/480/2014>.

13. Кодекс законів про працю від 10 грудня 1971 року станом на 26 листопада 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08/>.

14. Про затвердження Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів: Постанова КМУ від 5 квітня 2012 року № 321 станом на 27 серпня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/321-2012-п>.

15. Деякі питання протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в антитерористичній операції та/або забезпеченні її проведення і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок: Постанова КМУ від 1 жовтня 2014 року

№ 518 станом на 18 серпня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/518-2014-п>.

16. Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві: Постанова КМУ від 25 грудня 2013 року № 975 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/975-2013-п>.

17. Про додаткові заходи щодо соціального захисту учасників антитерористичної операції: Указ Президента України від 18 березня 2015 року станом на 7 жовтня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/150/2015>.